

De tien geboden van Guus Kuijer

Gerrit-Jan Kleinjan – 13/10/14, 21:30

© Trouw.

Met 'De Bijbel voor ongelovigen' maakt schrijver Guus Kuijer kans op de Ako Literatuurprijs. Welke geboden houdt Kuijer zelf zijn lezers voor in zijn hervertellingen van de Schrift?

Je bent verantwoordelijk voor je eigen daden en haal mijn naam er niet bij om ze goed te praten

I - God bestaat niet

God is een verzinsel van mensen, vindt Guus Kuijer. In zekere zin bestaat hij, maar uitsluitend dankzij mensen en niet andersom. "Wanneer de mensen hem niet helpen, is hij nergens. We zijn zijn ogen, zijn handen en zijn benen, zonder ons verzet hij geen stap, steekt hij geen hand uit en is hij zo blind als de nacht", zegt de Egyptische prinses Thermutis die Mozes opvoedt. Zij is degene die het verhaal van de uittocht uit Egypte vertelt in deel twee van 'De Bijbel voor ongelovigen'.

II - De mens leeft van illusies en zelfbedrog

God mag dan niet bestaan, toch willen mensen maar al te graag geloven in hogere machten, houdt Mered, een van de personages uit deel twee van 'De Bijbel voor ongelovigen', de lezer voor. Door Mereds ogen zien we de intocht in Kanaän. Hij is erbij als Mozes een altaar bouwt ter herinnering aan een gewonnen veldslag. Mozes zegt: "God is mijn banier". Het relativiserende commentaar van Mered: "God is de vlag waar mensen achteraan lopen".

III - Je bent verantwoordelijk voor je eigen daden

In de Bijbel van Kuijer komen uiteraard allerlei geboden voorbij die God aan de mensen zou hebben opgelegd. Een daarvan luidt dat de mensen Gods naam niet voor slechte doeleinden mogen misbruiken. "Ik vond het wel een fris gebod, waarvan de mensheid flink zou kunnen opknappen", is prinses Thermutis' reactie op dit gebod. Ze legt er ook bij uit wat het betekent: "Je bent

verantwoordelijk voor je eigen daden en haal mijn [Gods] naam er niet bij om ze goed te praten."

IV - Blind geloof leidt tot brokken

Religieus fanatisme is een gevaarlijk soort razernij, is de teneur bij Kuijer. Hij laat het de sceptische Mered ook zeggen: "Een mens die denkt dat zijn gedachten hem worden ingegeven door een godheid, die meent dat de goden met hem praten, wordt gevaarlijk, voor jou, voor mij, voor iedereen die hem niet gehoorzaamt."

V - Pas op voor theologen

Kuijer laat het niet na om te schamperen over geleerden die iets over God te vertellen denken te hebben. Als de Filistijnen allerlei rampspoed (aambeien, het detail uit de oorspronkelijke Bijbel is een kolfje naar Kuijers hand) te verduren krijgen omdat ze de Ark van het Verbond in hun bezit hebben, vergadert de lokale priesterkaste over het ongemak. "Nu ja, u weet hoe godgeleerden zijn, het werd natuurlijk een geweldige herrie. Iedereen theologiseerde en profeteerde erop los dat het een aard had en niemand was het met iemand anders eens", merkt de verteller in deel drie van 'De Bijbel voor ongelovigen' op. Elders heten priesters, theologen en profeten 'een plaag van jewelste, een nutteloze groep fanaten'.

© Merlijn Doomernik, HH.

Guus Kuijer vertelt verhalen uit de Bijbel na en voegt eigen elementen toe.

Wie zich richt op het leven hier en nu, die is wijs

VI - Wantrouw iedereen die spreekt namens God

Iedereen die spreekt namens God is bij Guus Kuijer op de een of andere wijze een charlatan. Dat begint al bij Noach. De bouwer van de ark vervloekt alles en iedereen die op zijn weg komt. "Rovers

en moordenaars!! God zal jullie als ratten verdelgen", schreeuwt hij.

Kuijer zet de oorspronkelijke teksten op zijn kop. De personen die in de Bijbel worden geprezen om hun onverwoestbare vertrouwen in God, zijn in Kuijers versie machtswellustelingen, manipulators of psychiatrische patiënten. Neem Samuël, die in het oorspronkelijke verhaal door God tot profeet benoemd wordt. Bij Kuijer hoort Samuel stemmen in zijn hoofd. Langzaam maar zeker wordt het een onuitstaanbare man. "Misschien worden alle mannen zo wanneer ze zoals hij zonder moeder opgroeien en in plaats daarvan in beslag worden genomen door een god. De goden zijn onkwetsbaar, de godsman imiteert hen en leeft met zulk vertoon van onkwetsbaarheid dat hij onbenaderbaar wordt. Zo iets moet het zijn", analyseert de verteller.

VII - Geloof is gebaseerd op angst

Fundamentalisten mogen dan gevaarlijk zijn, zij zijn bij Kuijer ook slachtoffers van hun denkbeelden. Zo ook Abraham, die bereid was om zijn zoon te offeren op bevel van God. De verteller: "Dat is blijkbaar de vroomheid die deze god eist: dat de mens blind gehoorzaamt en zijn eigen verantwoordelijkheid opgeeft, zijn verstand opoffert aan zijn vrees."

VIII - Toon begrip voor elkaar

Twist ontstaat bij de personages van Kuijer vaak door onwetendheid, een pantser van eigengereidheid of een gewoon beroep op God. Maar, zo leert de auteur, wie zich openstelt voor anderen, die overwint het kwade. Op deze manier verzoent Jochebed, de moeder van Mozes, zich met de Egyptische prinses die haar zoon opvoedt. "Wij koesterden ons in de stralen van dezelfde zon, onze voeten betastten dezelfde aarde en we deelden hetzelfde kind. Ze was anders dan ik en tegelijkertijd hetzelfde: we hunkerden naar kennis en begrip, naar beter weten en beter leven."

IX - Geniet van het leven

Wie zich richt op het leven hier en nu, die is wijs. Geniet ervan, is de boodschap. "Je koestert het, je bent er dankbaar voor, je viert het, je vertroetelt het", laat Kuijer iemand in deel drie zeggen.

X - Liefde overwint alles

In zijn bijbel is Kuijer vóór alles de profeet van liefde en barmhartigheid. "Zonder de liefde is het leven te schraal om er vreugde aan te beleven", verzucht de verteller bij het zien van het liefdeloze huwelijk van Mozes en zijn vrouw Sippora, in het tweede deel van 'De Bijbel voor ongelovigen'. De sympathieke personages verkondigen bijna allemaal het gebod van de liefde. Niet voor God, uiteraard, maar voor mensen en de wereld. Ook de Filistijnse vrouw die het verhaal van de profeet Samuël vertelt: "De mens is op de wereld om verliefd te zijn, op de aarde, op de dieren, op de planten en op zijn medemens. Een verliefd mens opent zijn hart en scherpt zijn verstand omdat hij wil weten. Wat wil hij weten? Hij wil weten wat goed is voor de aarde, voor de dieren en de planten, en voor háár, omdat hij liefheeft."

Guus Kuijer

Guus Kuijer vertelt verhalen uit de Bijbel na en voegt eigen elementen toe. Guus Kuijer (Amsterdam, 1942) is vooral bekend als auteur van kinderboeken, onder meer de reeksen over Madelief en Polleke. In 2012 won hij de Astrid Lindgren Memorial Award, de belangrijkste prijs ter wereld voor een kinderboekenschrijver, voor zijn hele oeuvre. Kuijer is ook succesvol als auteur voor volwassenen, met als belangrijkste titels 'Hoe een klein rotgodje God vermoordde' en 'Hoe word ik gelukkig?'

Ako Literatuurprijs

In 'De Bijbel voor ongelovigen' vertelt Guus Kuijer de verhalen uit de Bijbel na. Kuijer houdt zich nauwgezet aan de gebeurtenissen in de oorspronkelijke verhalen, maar voegt zelf personages en gebeurtenissen toe.

In totaal zijn sinds 2012 drie delen met Bijbelverhalen verschenen, verteld in chronologische volgorde. Het is zijn voornemen om het hele Oude Testament te vertalen, zei Kuijer vorig jaar in NRC Handelsblad. "Het Nieuwe Testament niet, denk ik. Ik vind het minder interessant."

Deel twee van 'De Bijbel voor ongelovigen' is genomineerd voor de Ako Literatuurprijs, die op 13 november wordt uitgereikt. Het boek behandelt de bijbelboeken Exodus tot en met Rechters. Het begint dus bij Mozes en de plagen in Egypte en eindigt met de lotgevallen van Jaël, die een legeraanvoerder in zijn slaap een tentpin door zijn hoofd jaagt.